StratejiCo.

KRİZDE ÜÇÜNCÜ EVREYE GİRİYORUZ

Yazar: Selim Oktar

29 Nisan 2020

> Daha önceki yazılarımda **birinci** ve **ikinci evre** ile ilgili şirket liderlerinin dikkat etmesi gereken konuları işlemiştik. Bu yazımda, içine girmekte olduğumuz üçüncü evre ile ilgili kriz yöneticilerinin acil olarak yapması gerekenlerden bahsedeceğim.

Bir kere maç 90 dakika. Her kriz yöneticisi son dakika gollerini bilir. Kriz, bitti demeden kriz bitmez.

Peki kriz nasıl bitiyorum der?

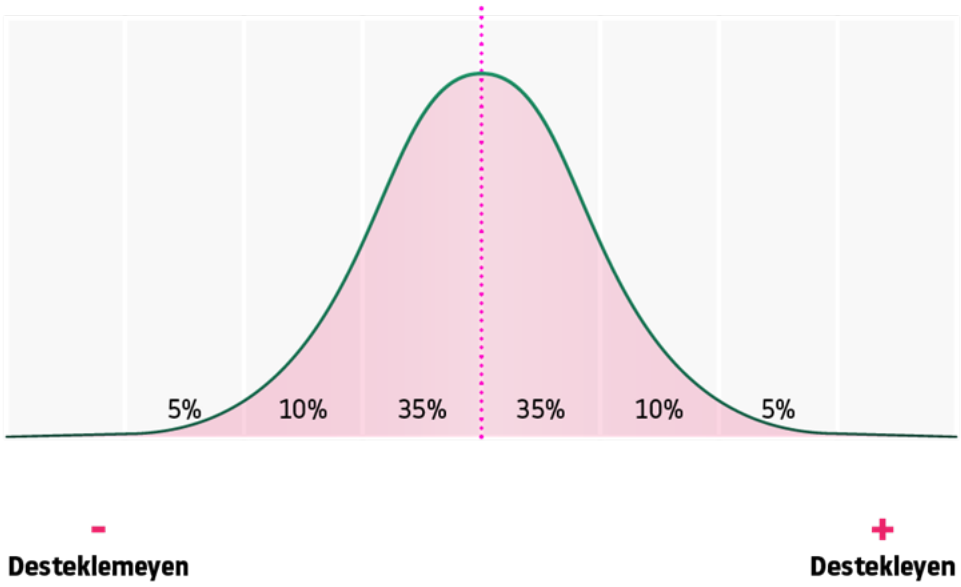
Hatırlarsanız krizin üçüncü evresini krizin sönümlemeye başlaması olarak tarif etmiştim. Bu duruma gelebilmek için iki gerek bir de yeter şart saymıştık. **[Gerek şart]lar; öngörülebilme ve kontrol edebilmedir. [Yeter şart] ise toplumun büyük kısmını etkilemesi olarak tanımlanabilir.**

Şimdi bakalım bu şartlar yerine gelmiş mi?

Tam olarak öngöremesek de diğer ülkelerin deneyimlerine ve bizdeki rakamlara bakarak tünelin ucunun göründüğünü söyleyebiliriz. Tabii bu konuda bilim adamlarının yorumlarına dayanıyoruz. İkincisi, hangi önlemlerle kontrol edebileceğimizi iyi kötü anladık. Ayrıca ilaçlar ortaya çıkma arifesinde ve aşı bir yıl içerisinde hazır olacak gibi. Bunlar üçüncü evreye giriş için yeterli. Daha da sevindiricisi, bu krizin ayrımsız herkesi etkilediğini de anladık. Bu çok önemli. Eğer kendi başına durumdan sıyrılabileceğini düşünen anlamlı bir kitle varsa hep birlikte bir hareket imkanı doğmaz. Dayanışma ve iş birliği her türlü krizin aşılabilmesi için gereklidir. Yeter şartlar oluşsa bile gereklilik yerine getirilmiyorsa krizin süresi uzar, sonuçları ağır olabilir.

Bu durumu biraz basitleştirilmiş rakamlarla ifade etmeye çalışayım.

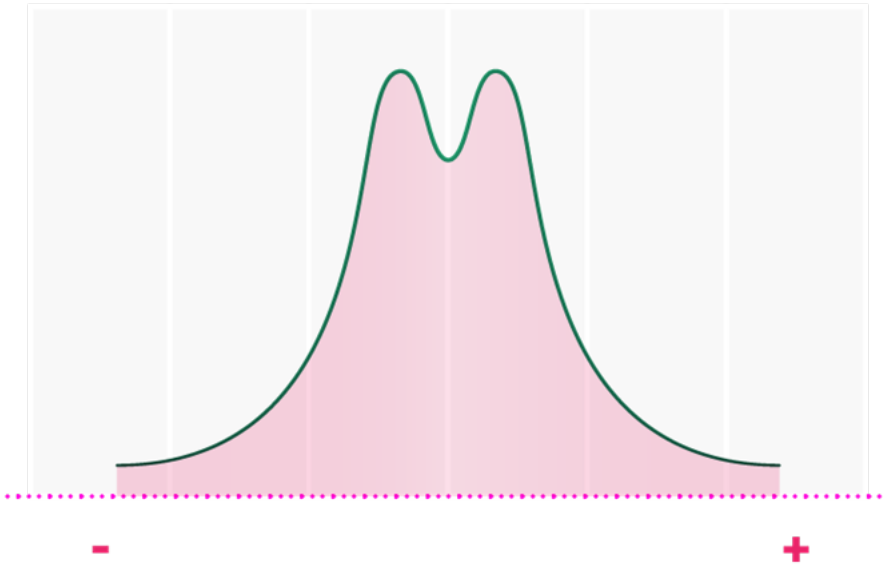
Bir topluluğun (insanlık, ülke, iş yeri vb.) ortak bir davranış biçimi gösterebilmesinin matematik kuralı [normal] dediğimiz durumdan [anormal] bir duruma geçmektir. Yeni normal lafını bu kadar çok kullanıyor olmamızın nedeni bu. Normal durum içerisinde olmak, insanların davranışlarının herhangi bir konuda orta nokta etrafında olumlu-olumsuz, destekleyen-desteklemeyen gibi ayrılırken %70'inin ılımlı olmasıdır. Aşağıdaki normal dağılım eğrisi bu durumu gösteriyor.

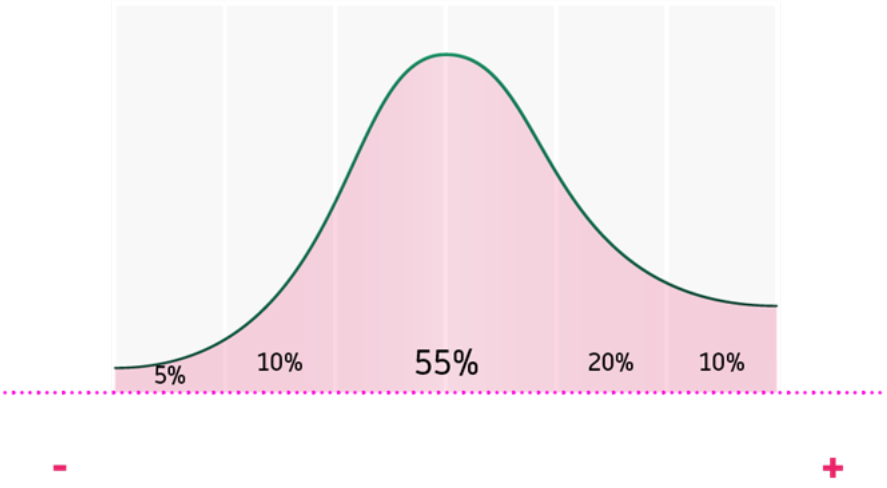
Grafik 1: Normal dağılım

Yukarıda görülen durum örneğin sosyal mesafe kuralını, krizin ilk evresinde, toplumun destekleyip desteklemediğini gösteriyor. Normal koşullarda %5 kesinlikle destekleyen, %10 destekleyen sağ tarafta, %5 kesinlikle desteklemeyen, %10 desteklemeyen kişiler olmasını bekleriz. Buna karşın ortadaki sessiz çoğunluk %35 bir tarafa yakın, %35 diğer tarafa olmak üzere dağılır. Bu durumda bir oylama yapsak birbirine yakın sonuçlar alırız.

Kriz ilerledikçe iki anormal durum ortaya çıkar. [Birincisi], **Çift Hörgüçlü Deve**. Yani toplum aşağıdaki birinci şekildeki gibi kutuplaşır. Bir anlamda ortadaki sessiz çoğunluk da sesini yükseltmeye başlar. Hoşgörü, anlayış, dayanışma yok olur. Artık birbirine zıt iki kesim oluşmuştur. Hörgüçler ne kadar büyürse anlaşmazlık o kadar şiddetli olur. [İkincisi], **Şişman Kuyruk**. İkinci şekilde olduğu gibi toplumun içerisinde bir görüşü savunanlar ve destekleyenler normal dağılıma göre artar ve tüm kitleyi etkileyebilecek kritik bir kütleye ulaşır. Bu kritik kitle, savunanlar ve onları destekleyenlerin normal durumun iki misline çıkmış olmasıdır. Kısacası savunucular %5'ten %10'a, destekçiler ise %10 dan %20 ye çıkarsa değişim başlar. Değişim bu anlamda anormal bir durumdur. Belli bir süre devam ettirilebilir, ama sonunda mutlaka yeni bir normale geçilir ya da eskiye dönülür.

Grafik 2: Çift Hörgüçlü Deve

Grafik 3: Şişman Kuyruk

Biraz uzun oldu ama bu durumu anlamak çok ama çok önemli. İstediğimiz **Şişman Kuyruk** durumudur. Bu durum oluşursa toplumda bir salt çoğunluk oluşur, yani toplumun %55'i hasarın kontrolü için önerilen politikaları destekler. Bu durum oluşmazsa

kararlar tutarsızlaşır, yavaşlar ve en kötüsü Deve ortaya çıkıverir.

İşin özü bundan sonra; hasarın nasıl onarılacağı, yaraların nasıl sarılacağı, en önemlisi kimin derdine derman olunacağı doğru saptanmazsa yeni normal yerine yeni anormale geçiş gerçekleşir. Bunu sadece ülke için düşünmeyin. İş yerlerimiz, okullarımız, sağlık çalışanlarımız topluluğun oluştuğu her yapı için geçerli.

Peki en acil yapılması gereken 5 işe geçelim. (İş dünyası için de geçerli)

Yönetim ilkelerinden taviz vermeyeceğiz. İster kamu ister özel veya sivil her organizasyon şu dört emredici ilkeye (şart) göre yönetilmelidir.

- Adil
- Şeffaf
- Sorumlu
- Hesap veren

Bir şekilde yönetmeli ve yönetilmeliyiz. Bunların detaylarını **Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği (TKYD) sayfasında** bulabilirsiniz.

Koronavirüs krizi artık bir ekonomik sorundur. Tekrar ediyorum SORUNDUR, kriz değil. Kriz olup olmayacağını alınan kararlar belirleyecek. Ekonomi sonunda bir üretim ve paylaşım meselesidir. Üretim azaldığına göre paylaşılabilecek ekmek de azalacaktır. Hasardan zarar görenlerin tespiti ve adil paylaşımı ekmeğin az ya da çok olmasından daha önemli bir sorundur. İşletmelerimizde de durumu sadece beyaz yaka ve sendikalarla değil; taşeron, tedarik zinciri ile de açıkça paylaşın. İçinde olduğunuz durum sizin suçunuz değil. Herkes için olamaz ama en azından yukarıdaki %55 için çözüm getirin. Unutmayın bu gibi durumlarda nalıncı keseri gibi “Hep bana, hep bana!” diyenlere sonunda “Al sana, al sana!” derler.

Kaygı önünüzdeki en büyük düşmandır. Bu dönemde önümüze üç konuda belirsizlik çıkacak ve bu bizi kaygılanmaya itecek.

- Nakit akışı
- İkinci dalga
- Değer zincirinde (tedarik, üretim, müşteri) kırılma

1 ve 2’ye uygun davranıyorsanız bunlardan hiç kaygılanmanıza gerek yok. “Bize bir şey olmaz.” demiyorum, herkes aynı durumda olacak. Biraz hayat tarzımızdan feragat edeceğiz. Biraz daha dikkatli harcama yapıp daha çok tasarruf edeceğiz. Daha çok çalışacağız. Ne varsa paylaşacağız. Eski hatalarımızı tekrarlamayacağız.

Merak etmeyin herkesin kriz beklediği durumda kriz çıkmaz. Adı üzerinde kriz. Yani beklenmedik bir şey. Kaygıyla yanlış yollara sapmayın.

Kabe'yi şaşırmayın. Bugün başımıza gelenlerin ve gelecek olanların tek suçlusu liberal ve muhafazakâr yaklaşımlardır. Ne pahasına olursa olsun büyümek ve bilim yerine hurafelere inanmak, 21. yüzyılda olmayacak hatalar zincirine yol açtı ve bizi virüse teslim etti. Kısacası yoldan çıktık. Yola girmek için artık akıl gayesi olan, sade ve ilkeli liderler olmalıyız. Olamayacaksak bir an önce anahtarı yapacaklara devretmeliyiz. Bu kadar senedir yaptığımız yatırımlara yazık olmasın. Bunu doğru yapmanın yolunu da TKYD'den öğrenebilirsiniz.

Gün yatmak günü değil. Yol alalım. Temkinli ve emin ilerleyelim. Bundan sonra yeniden yapılanacağımız dördüncü evreye gireceğiz. O zaman esas yarış başlayacak.

Nazım'ın dediği gibi: "Daha gün o gün değil, derlenip dürülmesin bayraklar."

Vira Bismillah!

Soru ve Yorumlar Makale hakkındaki soru ve görüşlerinizi duymaktan memnuniyet duyacağız. info@stratejico.com adresinden bize ulaşabilirsiniz.

Hakkımızda StratejiCo. 1987 yılından beri uluslararası firmalara ve kamu kurumlarına araştırma, analiz, stratejik yönlendirme, itibar yönetimi, kriz yönetimi, kurumsal değerler ve ilişkiler, organizasyonel dönüşüm ve çevik yapı yönetimi, çalışan ve sendika ilişkileri, hükümetle ilişkiler ve topluluk bağlılığı ve katılımı alanlarında hizmet sunan iletişim ve ilişki yönetimi konularında uzmanlaşmış bağımsız bir stratejik danışmanlık firmasıdır.